

Централізована бібліотечна система
Деснянського району м. Києва
Бібліотека ім. Ю. Гагаріна для дітей

Сумчасті тварини Австралії

Бібліографічна довідка

2013 рік

Мета бібліографічної довідки – зібрання інформації про деякі сумчасті тварини Австралії.

Створена вона у рамках проекту Деснянської ЦБС „Щаслива Австралія – прекрасний край весни”.

Довідка складається з трьох розділів:

1 розділ – вступ

2 розділ – історична довідка

3 розділ – сумчасті тварини

4 розділ – список літератури

Збір інформації проведено на основі книжкових фондів бібліотеки ім. Ю. Гагаріна для дітей та подано за період видання 2000 -2006 рр.

Матеріал розташовано: у 3 розділі - за алфавітом назв тварин, у 4 розділі - за алфавітом прізвищ авторів чи назв документів.

Сподіваємось, що бібліографічна довідка стане в нагоді учням 6-9 класів та батькам для самоосвіти, вчителям та бібліотекарям - на допомогу у підготовці до проведення масових заходів.

Укладач: Касьяненко В.В.
Відповідальна за випуск: Зяліна Н. К

1 розділ. Вступ

Чи знаєте ви, що чудова країна, яку описав Френк Баум в казці "Мудрець з країни Оз" і Олександр Волков в "Чарівнику Смарагдового міста", - це і є Австралія? Австралія - це сонячне синє небо, сліпуче сонце, пляжі покриті снежnobілим піском і океан до самого горизонту. Це – царство морських крокодилів, качкодзьобів, летючих та двоякодихаючих риб, райських птахів...і, звичайно, сумчастих. Це - країна чудес і дивовижних тварин.

2 розділ. Історична довідка

Мільйони років тому на землі процвітали гігантські ящери і сумчасті. В ті давні часи між Азією і Австралією було сухопутне сполучення. Але відбувався рух материків, змінювався рівень світового океану, і цей зв'язок зник. Тільки на віддаленому континенті, в Австралії, природа створила ніби величезний заповідник, де водяться такі тварини, яких більше не зустрінеш в жодному куточку Землі. Це, передусім, сумчасті.

3 розділ. Сумчасті тварини

Багато видів сумчастих - наземні тварини (наприклад, сумчастий тушканчик, кенгуру) або мешкають на деревах (сумчаста летяга, коала, сумчасті кішки). Тільки деякі з них пов'язані з водоймами (водяний опосум) або живуть під землею (сумчастий кріт). Більшість видів сумчастих всеїдні. Вони харчуються рослинами, комахами, наземними хребетними. Розміри тіла сумчастих коливаються від 5 см до 1,5 м. Зовнішній вигляд різноманітний. Серед них є кротоподібні тварини, схожі на вовків або на тушканчиків. У лазаючих форм добре розвинений хвіст, на кінцівках один-два пальці протиставлені іншим. У риючих форм на передніх кінцівках збільшені та ущільнені нігті. У стрибаючих форм є подовжені задні кінцівки, довгий хвіст. У сумчастих шерсть густа і м'яка, в деяких випадках щетиноподібна. Забарвлення волосяного покриву зазвичай однотонне, рідше плямисте.

Самки більшості видів мають виводкову сумку на животі, яка представляє собою шкірну складку. Розміри, форма сумки, ступінь її вираженості варіюють у різних видів. У деяких видів тварин сумка відкривається вперед, у інших - всередину. Сумчасті тварини не мають плаценти, зародок плаває в живильній рідині всього кілька тижнів. Коли поживні речовини закінчуються, дитинча з'являється на світ. Дитинчата народжуються голими та сліпими, але спритно перебираються в материнську сумку і прикріплюються до соска. Малюки не здатні смоктати молоко, молочні залози матері ритмічно скорочуються і молоко впорскується в рот.

Білбі

Вид сумчастих ссавців. У деяких куточках Австралії звичайного білбі називають „пінкі" (від англійського слова pink - „рожевий"), оскільки його не вкритий шерстю ніс є саме такого кольору. Звичайного білбі також називають великим білбі, або кролячим бандикутом. Білбі риє нори до глибини 1,5 метрів і навіть глибше, в яких проводить світлу частину доби. У своїй норі він добре захищений від пекучого сонця. Звичайний білбі спить сидячи на задніх лапах, заховавши голову між передніми лапами і прикриваючи очі довгими вухами. Живиться комахами, личинками та гризунами. Білбі здатний полювати як на землі, так і під нею. Сильні передні лапи з довгими заломленими кігтями служать білбі для викопування з ґрунту личинок комах. Довга загострена мордочка білбі проникає в усі отвори і щілини між каміннями. Має гарне довге шовковисте хутро, торгівля яким, на додаток до низької плодючості, призвела до зменшення чисельності цього виду.

Дитинчата білбі, як і в інших сумчастих тварин, народжуються дуже маленькими, завдовжки не більше 1 сантиметра, слабо розвиненими і зовні нагадують зародки. Відразу ж після появи на світ вони забираються у виводкову сумку матері, яка відкривається назад.

Валабі

Валабі - група видів сумчастих ссавців з родини кенгурові, як правило менших за розміром ніж кенгуру або валару. Власне, більшість представників сімейства кенгурових зветься австралійцями «валабі». Живуть переважно в чагарниках і в лісах, але можуть зустрічатись і на відкритих просторах, в степах. Сіро-рудий валабі харчується рослинами, багатими на целюлозу. Як і більшість кенгуру, він є найбільш активним в сутінках та вночі. Склад молока самки сіро-рудого валабі міняється з ростом дитинчати: новонароджений харчується молоком з низьким вмістом жиру, тоді як підліткові потрібна жирніша і калорійніша їжа. Назва родини кенгуру має латинське походження і в перекладі з латині означає „з великими стопами". Наукова назва ряду сумчастих грецького походження - означає „мішок", „сумка". Протягом перших 6 місяців життя розміри дитинчати збільшуються у 2 000 разів. Весь цей час дитинчата живуть з матір'ю. Багато дитинчат валабі не досягають зрілого віку. Спостереження показали, що приблизно 75% їх гине вже протягом першого року життя. Самка сіро-рудого валабі носить в сумці дитинчати довше за всіх інших кенгуру - 40 тижнів. Новонароджений валабі у 5 000 разів легший від матері.

Вомбат

На вигляд тварини нагадують маленьких ведмедів, з товстими і важкими тілами. Вомбат є найбільшою риучою твариною серед ссавців. А також другим по величині серед сумчастих після кенгуру. В середньому вомбат виростає до 90-115 см в довжину і важить від 20 до 40 кг. Вони можуть бути сірого, темно-коричневого або чорного кольорів. Цікаво, що щелепи і зуби вомбата схожі на щелепи гризунів.

Харчуються вомбати в основному вночі, ховаючись від денної жари. Основною їжею є трава, коріння дерев і чагарників. У вомбата повільний обмін речовин. Через це він, як правило, флегматична і повільна тварина. Однак при необхідності і в разі небезпеки, вомбат може бігати зі швидкістю до 40 км / год.

Як і у всіх сумчастих, діти продовжують свій розвиток в сумці своєї матері. Сумка на тілі вомбата в порівнянні з кенгуру, розміщена навпаки. Це спричинено тим щоб коли тварина копає або рухається вздовж тунелю бруд не проникає в середину сумки.

Єхидна

Єхидна покрита грубою шерстю та голками. Максимальна довжина тіла становить 30 см. Її щелепи витягнуті у вузький

«дзьоб». Кінцівки єхидни короткі та вельми сильні, з великими кігтями, завдяки чому ці тварини є потужними копачами. Єхидни не мають зубів, в них дуже маленький рот, тому харчуються вони, злизуючи своїм довгим клейким язиком термітів, мурах, та інших невеликих безхребетних, котрих розчавлюють, притискаючи в роті язиком до піднебіння.

Самка єхидни відкладає одне яйце з м'якою шкарлупою і розміщує його в своїй сумці. «Насиджування» займає десять діб; дитинча після цього харчується молоком, яке виділяється порами шкіри на двох молочних полях і лишається в сумці матері від 45 до 55 днів, коли в нього починають рости голки. Після цього мати риє дитячу нору, де лишає дитинча, повертаючись кожні 4-5 днів, щоб нагодувати його молоком. Таким чином молода єхидна годується до досягнення семимісячного віку.

Кенгуру

В Австралії стадо кенгуру таке ж звичне явище, як стада антилоп в африканській савані. Будовою голови вони справді нагадують антилоп і так само пасуться, хоч кенгуру — не копитні тварини і пересуваються стрибками. Кенгуру - символ Австралії, їх налічується 17 родів, 52 види. Найбільші кенгуру зростом 160 см, найменші - 23 см. Стрибати до 12 метрів в довжину та близько 3 метрів у висоту не вміє більше жодна тварина в світі.

Від небезпеки вони рятуються втечею. Ці, на перший погляд мирні тварини, все ж вміють за себе постояти (наприклад, перед собакою дінго). Для цього вони вміло використовують сильні задні ноги. Природнім ворогом кенгуру є дика собака динго. Від них у кенгуру особливий спосіб захисту: втікаючи вони забігають по пояс у воду, повертається й чекає, поки динго підпливе ближче й починає топити. Якщо ж поблизу немає води, кенгуру стає спиною до дерева

й вдаряє противника ногами в живіт. Схожим чином змагаються й самці кенгуру. Кожен намагається схопити суперника лапами й ударити ногами в живіт. А от гірські кенгуру Північно-Західної Австралії тільки кусаються, а ногами не б'ються.

Харчуються кенгуру корінням та бульбами, які спритно викопують лапами з міцними пазурами. Кенгуру можуть довго обходитись без води. В спеку вони починають дуже швидко дихати ротом, охолоджуючись так, як це роблять собаки. Кенгуру знаходять воду на глибині 1-2 метри.

В сумці матері ця тварина знаходиться близько 8 місяців. Потім, обростає шерстю, виходить зі свого вкриття, однак ще якийсь час ховається в сумку, хоча вже ледь міститься там: ноги його стирчать назовні. Мати може міцно закрити або широко відкрити сумку. Під час небезпеки, наприклад, сумку може бути закрито, якщо мати ховається, або сподівається втекти. І навпаки, коли переслідувач наближається, кенгуру може виштовхнути дитину, полегшуючи собі порятунок. Коли небезпека минає, мати може повернутися шукати малюка. Іноді в сумці у кенгуру знаходиться два і навіть три покоління дитинчат. Матері доводиться іноді просто виганяти старшого «нахлібника».

Деревний кенгуру

Загальна довжина деревного кенгуру від 1,3 до 1,8 м. У них довгі нижні кінцівки з широкою подошвою. На кожній лапі м'які подушечки і загнуті кігті, саме вони й допомагають їм видиратись по деревах, ними за стовбур дерева. У дикій природі деревні кенгуру зазвичай харчуються листям, плодами і квітами, ведуть нічний спосіб життя, а в денний час вони сплять (приблизно по 15

годин на добу). Вони здатні підтримувати нормальну температуру свого тіла в будь-який час року. Велику частину життя вони проводять на деревах. Спускаються тільки для того, щоб поїсти і на водопій. Вони стрибають з одного дерева на інше, відстань між якими може доходити до 9 метрів, вниз на відстань до 18 метрів.

Кволл (сумчаста куніця)

Кволл чудово лазить по деревах, але більшу частину часу він проводить на землі. Кволл - нічна тварина. Звір є найбільш активним рано-вранці та в сутінках. Вдень він зазвичай спить у скельній ущелині або в дуплі дерева, яке вистилає листям. Під час сну кволл згортається клубком.

Ця тварина відома своєю ненажерливістю. Кволл полює на всіх дрібних тварин. Він харчується головним чином комахами, дрібними ссавцями та птахами, іноді рибою і плазунами. Під час полювання він покладається на свої чудовий слух та нюх. Здобич кволл підстерігає, як кіт. Іноді він сидить на нижній гілці дерева й чекає, поки необережна жертва наблизиться, а тоді кидається на неї зверху. Якщо вдається схопити здобич, то кволл вбиває її укусом у шию. Фермери знищують цих хижаків, оскільки вони винищують свійську птицю.

Неглибока сумка кволла, що відкривається назад, прикрита шкірною складкою, функція якої - закривати сумку, коли в ній знаходяться дитинчата. Відразу ж після народження дитинчата повзуть до сумки і сильно присмоктуються до сосків.

Перші європейські переселенці назвали кволла місцевим котом, оскільки він нагадував їм європейську домашню кішку. І дійсно, кволли подібні до кішок.

Коала

Виглядом коала трохи нагадує ведмедя (звідси його назва — сумчастий ведмідь). Він прекрасно лазить по деревах, переносючи дитинчат на спині, і живиться тільки листям евкалипта. Це — дрібний звір щільної статури: довжина його тіла 60-82 см, вага від 5 до 16 кг. Розміри й забарвлення цієї тварини варіюють залежно від місця проживання. Хвіст дуже короткий, ззовні непомітний. Є щічні мішки. Волосяний покрив у коали густий і м'який, міцний; на спині забарвлення змінюється від світло-сірого до темно-сірого, іноді рудувате або червонувате, черево світліше. Кінцівки коали пристосовані до лазення — великий і вказівний пальці передніх і задніх кінцівок протиставлені іншим, що дозволяє звірові обхоплювати гілки дерев. Кігті сильні й гострі, здатні витримувати вагу тварини. На великому пальці задніх кінцівок кіготь відсутній. Коали — одні з небагатьох не-приматів, що мають папілярний візерунок на подушечках пальців. Відбитки пальців коали не відрізняються від відбитків пальця людини навіть під електронним мікроскопом.

Коали зазвичай мовчазні й подають голос тільки в період розмноження або в разі небезпеки. Переляканий або поранений коала кричить і «плаче», як дитина.

Виводкова сумка у самок добре розвинена, відкривається з заду; всередині знаходяться два соски.

Сумчастий мурахоїд

Одно з найкрасивіших сумчастих Австралії : він забарвлений в мишастий або рудуватий колір. Шерсть на спині і верхній частині стегон покрита 6-12 білими або кремовими смугами. На морді видно чорна подовжня смуга. Розміри сумчастого мурахоїда невеликі: довжина тіла 17- 27 см, хвоста–13-17 см. Лапи сумчастого мурахоїда досить короткі, широко розставлені з сильними кігтями, передні кінцівки з 5 пальцями, задні, – з 4 пальцями.

Живиться сумчастий мурахоїд майже виключно термітами, рідше мурашками, інші безхребетні поїдає тільки випадково.

Оскільки виводкової сумки у самиці немає, крихітні(10 мм завдовжки), сліпі і голі дитинчата повисають на сосках, чіпляючись за шерсть матері.

Цукровий літаючий поссум

Цукровий літаючий поссум, або карликова сумчаста летяга відноситься до ряду сумчастих. Мешкає в лісах Австралії, Тасманії та Індонезії, звичайно живе групами до дванадцяти особин, веде нічний, деревний спосіб життя. До раціону харчування входять комахи, солодкі фрукти, солодкий сік деяких видів евкаліптів.

Цукровий поссум може робити надзвичайно довгі стрибки і при цьому довільно змінювати напрямок. Довжина стрибка може

становити 50 метрів. На льоту звірки можуть ловити комах. Ще одне незвичайне вміння - здатність приносити матеріал для гнізда в дупло за допомогою хвоста. Цукрові поссуми здатні видавати звуки від подібних до щибету птахів до відданого гавкоту.

Більше дізнатися про сумчастих та інших тварин Австралії вам допоможуть книги з фонду бібліотеки

1. Дивовижне у світі тварин / укладач Н. Б. Щербина. – Х. : Мост-торнадо, 2003. – 208 с. : іл.
2. Ілюстрована енциклопедія тварин / Стрелков Д. Г., Цеханська О. Ф. – Х. : Пегас, 2005. – С. 89-100 : іл.
3. Необжиті території : [хижа миша, кенгуру, єхидна] // Атлас тварин / Л. Зоннтаг ; переклад з англ. О. М. Шапошникова. – Х. : Ранок, 2005. – С. 70-71 : іл.
4. Тварини нашої планети / укладач Г. Г. Дюков. – К. : Віра-Торнадо, 2003. – 272 с. : іл.
5. Тварини. Я пізнаю світ : дитяча енциклопедія / автор-упоряд. П. Р. Ляхов ; художник О. В. Кардашук. – К. : Школа, 2000. – 510 с. : іл.
6. Цеханська, О. Ф. Світ тварин / О.Ф. Цеханська, Д. Г. Стрелков. – Х. : Ранок, 2006. – 320 с. : іл.
7. Чому Австралію називають материком-заповідником. Які тварини вважаються типовими представниками австралійської фауни? // Що? Як? Чому? / редактор Біляєв В. Г. – Х. : Синтекс, 2004. – С. 110-114 : іл.
8. Чудеса живого світу / редактор Т. М. Ушакова. – Х. : Ранок, 2003. – 128 с.